



TEABE TELEKRAAT

Nr. 58 4. detsember 1997

Nagano - Tallinn

Ainult sellise telesillana saab sporditoimetus vaadelda oma selle talve suuremat projekti - taliolümpiamängude vahendamist 7. - 22. veebruarini. Olümpia-programmi õnnestumisele aitavad kaasa võrdsetes osades need, kes laulavad olümpialaulu NAGANOST, ja need, kes vormivad selle kõik teleprogrammiks Tallinnas.

Teenimatult vähe on meil seni tähelepanu pälvinud just nimelt see taustatiim, kes olümpiamängude pikki telepäevi kindlustab. Me teame, milliseid muudatusi tähendab see paljude kolleegide elu- ja töörežiimis, et ka teil pole öö ja päeva vahet, et igaüks annab oma parima programmi kui terviku sünnis...

Nii sündis, usun paljudele meeldejäänud Lillehammer, nii elasime kaasa Atlanta ootustele, lootustele ja pettumustele. Ka meie töös.

Ent tiivustagu igaüht meist teadmine, et televaatajad valisid oma hinnangutes Atlanta '96 aasta parimaks projektiks ETV ekraanil.

Meie toimetuses pareeritakse kriitikat tihti omapärase lausega - iga töö saab teha paremini. See on ka meie juhtmotiiv NAGANO '98 projekti kavandades.

Telepäevad algavad öösel kell 2, kui Naganos on käes juba olümpiahommik kell 9, ja lõpevad 16 -17 paiku pärastlõunal, kui Nagano aeg, 7 tundi meist ees, on juba päris südaöös. Sellesse ajatsooni mahuvad otseülekanded NAGANOST ja nende kordusedki Tallinna videopildi vahendusel.

Prime time tsoonis on meil 2 aega:

19.05 - 19.45 - olümpiapäeva kokkuvõte

21.25 - 21.35 - kiirtulemused + häälestamine uueks olümpiapäevaks

Nii et ETV üldprogramm peaks suures osas kulgema oma tavakohast rada ning olümpiasaated sel perioodil on selle lisa.

Soovin kõigile kolleegidele olümpiapäevade mõnusalt töökalt ettevalmistust selles teadmises, et rahvustelevisionile on olümpiamängude vahendamine euroopaliku kultuuri näit.

Parimate tervitustega

Toomas Uba

T
Ä
N
A



- *Hea dokument ei ole ainult faktide kogum, toimuva kiretu jälgimine. See on eelkõige tulem, mida Andrei Tarkovski nimetab "modelleerimiseks ajas".*

**Visuaalse
konformismi
kriitika,
lk. 2**

- **PERSONALITEATED**
- **Televaataja arvab**

Visuaalse konformismi kriitika

Milline on dok.filmi ja TV dok.saate erinevus? Kas seda üldse eksisteerib?

Koostööfilmide toimetuse pearežissöör AARE TILK:

Töepoolest, olles lühikest aega siin telemajas tööl, olen mitmel korral kistud vestlusse, kus ikka ja alati on mulle püütud selgeks teha, et piire nende kahe vahel tegelikult pole ja kui on, siis tuleneb see eelkõige sellest, et dok. filme tehakse filmilindile ja TV dok.saateid videole, või siis, et dok. filme tehakse lihtsalt kauem ja suurema eelarvega ning et selle eest saadakse rohkem raha. Selline mõtteviis on mind teinud äärmiselt kurvaks. Tavaliselt keeldub oponentpool isegi enese jaoks analüüsima ja mõtestama pildikultuuri olemust ja väljendusvahendeid. Kallid kolleegid! Ei saa kunstikultuuris asju jaotada ainult vormipõhimõtte järgi. Kui lihtne oleks öelda, et romaan on selline kirjandusteos, mille paksus on vähemalt 200 lk., 50-200 lk. on jutustus, kuni 50 novell ja 1-5 lk. luuletus... Või siis, et muusikaline suurvorm, mis kestab üle tunni, on sümfoonia, ja näidend, kus näitleja laval nutab, on tragöödia. Pole sellist lihtsustust võimalik teha, jumal hoidku! Asi on sisus ja ainult sisus. TV dok.saate ja dok.filmi erinevus on väljendusvahendite valikus ja selle kasutamises, et paremini edasi anda sisu.

Võibolla tood mõne näite?

A.T.: Oletame, et kuskil Nõmmel on mingi majavalitsuse kallur keset tänavat pannud poolkogemata maha killustikuhunniku ja nii õnnetult, et see on ummistanud kohaliku mustaveetrassi. Ametkonnad selle vastu huvi ei tunne. Appi tuleb televisioon, näiteks saatesarjaga "Teateid tegelikkusest". Saatejuht ja režissöör avavad briljantselt teema, räägivad elanikega, linnavõimudega ja koputavad kõigi südametunnistusele. **See on TV saade.**

Kui see nüüd autorisaateks teha, siis autor (saate-juht, stsenaarist, kes iganes) peaks leidma sellest oma teema (a la lagunevad majavalitsused ei tule endaga enam toime; või siis, et Eestis suudetakse valitseda riiki, aga ei suudeta puhastada solgiveetrasse, ehk siis "kaev kui kodu sümbol" jne., jne.) ning läbi subjektiivsete hinnangute veenma vaatajat oma väidete õiguses.

Dok. film saaks sellest juhtumil, kui autorid keskenduks sellele killustikuhunnikule ja hakkaks jälgima neid sisulisi muutusi, mis toimuvad ümberkaudse elukeskkonnaga pärast

sellist ebameeldivat intsidenti. Kuidas tänav harjub ja mugandub probleemiga. Lapsed saavad mänguhunniku, mõni saab jalgteele killustikku, naabrid hakkavad teineteise juurest vett tooma ja rohkem üksteisega suhtlema ning lõpuks, kui see allesjäänud hunnik ära koristatakse, on kõik pettunud. Alles läks põnevaks, alles hakati üksteisega läbi käima, kui nüüd põhjus kadus ning kõik läheb vanaviisi! **See on üldistus**, see on ühe tänava tõus ja langus ja siit saaks filmi.

Ehk on siis teatud teemad dok. filmi lähtepunktiks? Vähekasitletud teemad, inimesed, sündmused?

A.T.: See pole päris täpne. Hagi Šeini "Ratastoolitants" võis omal ajal olla päris silmapaistev film. Ta idee oli: NSVL-s ei räägita kõigest, mõned teemad vaikitakse maha, aga sellised me tegelikult oleme - ka puuetega inimesed on meie vennad ja õed.

Tänapäeval on heaks dok.filmiks sellest teesist vähe, on veel midagi vaja. Ma püüan selgitada mis see midagi on. Olen näinud dok. filmi muusikakasvatajast, kes tuleb praktikale vaimsete puuetega laste juurde ja lapsed esmakordselt avastavad endale helide võluriigi. Nende emotsionaalne maailm avardub mõõtmalt, instrumendid saavad eneseväljendusvahenditeks ja nad on silmnähtavalt õnnelikud. Siis tuleb aeg, mil kasvataja praktikaaeg lõpeb ning tal tuleb lahkuda. Filmi teiseks keskseks tegelaseks oli poiss, kes siiani polnud suutnud oma tundeid väljendada, ning kes nüüd püüdis alles äsja õpitut trummipõristamisega, meeleheitlikult trummi tagudes edasi anda oma sõnatut karjet kasvatajale: ära mine ära! See oli sedavõrd võimas, et kasvataja jäi.

Tulemus oli niivõrd rabav, et silmal oli valus vaadata. See oli justkui tsitaat Saint-Exupéry romaanist "Väike Prints", kus rebane ütleb Printsile: "Ja kui sa oled kellegi taltsutanud, siis pead sa tema eest ka vastutama." Ja see MIDAGI oli selles filmis selgelt jälgitav. Kahtle-mata igale teemale peab olema OMA kunstiline lahendus, kuid primaarseks jääb ikkagi, MIDA edasi anda.

Tahad öelda, et dok.film ei ole asjaolude jälgimine, vaid organiseeritud reaalsus?

A.T.: Jah, hea dokument ei ole ainult faktide kogum, seletatud lugu või ka toimunu kiretu jälgimine. See on eelkõige tulem, mida Andrei Tarkovski nimetab "mõdelleerimiseks ajas" (*sculpting in the time*). See on oma visuaalse maailma ehitamine ja selle kujutus. Kellegi maailmakujutus organiseeritud ajas, mille organiseerijaks on autor läbi oma hinnangute, isikupära ja arusaamade.

Näiteks 60-ndatel aastatel ei saadud ju 90-ndate mentaliteeti ette näha ning seetõttu on autor oma suhtumist väljendades või hinnanguid andes alati aega organiseeriv (=modelleeriv). Järgnevatel põlvkondadel on võimalik iga filmi vaadata kui aja subjektiivset kontsentraati ja distantsilt vaadatuna lisab autori suhtumine ainult informatsiooni möödunud aegadest. Ka kiretu jälgimine ei peegelda meile tegelikkust täiel määral ega ole objektiivne informatsioon. Fotod või filmilõik ei suuda anda meile ettekujutust Kuul või Marsil tegelikult toimuvast. Vahest kosmonaut oma emotsionaalsete kirjelduste või dok. filmi loov autor oma visuaalsete väljendusoskustega suudab äratada meis neid kujutluspilte, mis oleks lähedased sealtoimuvaga. Ja jälle peab selleks organiseerima ühe uue reaalsuse, et oleks arusaadav teine, sealtoimuv reaalsus. See ongi minu jaoks filmikunsti võlu. Ma ei salli visuaalset konformismi.

Nii et kokkuvõtvalt on hea dok. film visuaalse reaalsuse organiseerimine autorile soovitud suunas.

A.T.: Jah, nii ma mõtlen ja see "soovitud suund" ongi idee, mida tahetakse väljendada ja milleni vaatajat viia.

Õnnitleme!

1. detsember - Mare Kõrtsini
2. detsember - Marko Morel
4. detsember - Marge Metsamart
5. detsember - Mare Taimre - 50
Aleksander Gribkov, Krista Rannamäe, Kersti Päeren
6. detsember - Vallo Kepp,
Leonhard Vaiknurm - 75. juubel
ja 30. tööjuubel
7. detsember- Kalju Lehola,
Marianna Kaat
8. detsember -Eino Tandre
10. detsember - Katrin Karlson
11. detsember - Vello Allik, Olga Kruglova

KEELEINFO

Nädalapäevad

Eesti keeles on sõnarõhk esimesel silbil: esmaspäev, teisipäev, kolmapäev, neljapäev jne. Seejuures muutub p täht nõrgemaks, kõlades otsekui b (laubäev).

NB! Eesti Entsüklopeediakirjastuse kalendrite erimüüki raamatuletis 8. detsembril ei toimu. Kirjastuse kalendermärkmikud on raamatuletis pidevalt müügil juba sellest nädalast. Mine ja vali!

PERSONALITEATED

Tööleping lõpetati

2. novembril 1997 uudisteprogrammi toimetaja **Üllar Luubiga**,

24. novembril 1997 meelelahutus-toimetuse assistendi **Hanka Paulusega**,

30. novembril 1997 Tartu toimetuse **Aivi Parijõega** ja televideofondi dispetšeri **Indrek Krjukoviga**,

3. detsembril 1997 kultuuritoimetuse juhi **Peeter Toomaga**,

8. detsembril 1997 väljastusosakonna vahetusjuhataja **Erik Jankovskiga**

Tööle asusid

1. novembrist 1997 **Diana Lorents** lastesaadete toimetusse toimetajaks,

11. novembrist 1997 asus lapsehoolduspuhkuselt tööle koostööfilmide toimetuse assistent **Külliki Otsa**,

17. novembrist 1997 **Kristjan Rattus** salvestusosakonda videooperaatoriks.

Töölepingu muudatused

17. novembrist 1997 on **Heidi Pruuli** süvamuusikatoimetuse peatoimetaja,

1. detsembrist 1997 on **Aarne Rannamäe** uudisteprogrammi juht.

Tööleping peatatud lapsehoolduspuhkuse ajaks

15. 12. 1997 kuni 14. 10. 2000 kujundusosakonna vanemarvuti-graafiku **Kersti Voogrega**,

10. 11. 1997 kuni 17. 09. 2000 uudisteprogrammi toimetaja **Diana Poloviga**.

Aino Sauemägi

Televaataja arvab

43 46 17

26. november - 2. detsember

Naine: Oleks väga tore, kui laste- ja perefilmidel oleks nii peale lugemine kui ka subtiitrid, sest paljud kurdid lapsed tahaksid ka telerit vaadata. Kindlasti palun subtiitreid filmidele "Kodus ja võõrsil" ning "Väike maja preerias", need on head filmid. Aitäh!

Vanem naine: Miks riigitelevisioon näitab jõledusi? Juba teist korda "Ehast koiduni". Mitte midagi sealt vaadata ei ole. Kas te arvate, et Eestis on veel vähe kuritegevust, et selliste filmidega kurjategijaid kasvatate? Neid filme on palju, mida poleks üldse vaja näidata. Mis eesmärgil televisiooni juhtkond seda teeb?

Naine: Tere õhtust, Eesti Televisioon! Olen teist kogu aeg lugu pidanud, kuid peale kolmapäeva õhtut, kus näidati sellist jälkust, ei saa ma teile enam sümpaatiat avaldada. Jätke niisugused jälkused ja näidake Eesti inimesele midagi kultuurset, midagi vajalikku. Midagi niisugust, kus noor inimene õpiks käituma bussis, trollis ja arvestaks kaasinimestega ega astuks neist lihtsalt üle. Nüüd ma juba kahtlen, kas Eesti Televisioon on enam minu televisioon. Üha rohkem tuleb sealt neegrite mula, sadismi ja kultuurituid saateid. Selliseid näitavad kommerts-kanalid küllalt. Säilitage ometi teiegi kultuursete saadete oma mainet!

Naine: Mina räägin lastesaadetest. Ma loodan, et uuenev televisioon leiab aega lastele, ja just neile, kes käivad ringides. Praeguseid lastesaateid meie lapsed ei näe, sest nad jõuavad koju alles kella 7-ks. Ma loodan, et Eesti Televisioon ei unusta lapsi ära. Kõike head teile!

Naine: Teen ettepaneku mõnes saates valgustada telefoniarvetega seonduvat infot. Saame väljatrükitult andmed kaugekõnede ja mobiiltelefonidele helistamise kohta, aga linnasisesed helistamised jäävad anonüümseks. Oleks hea, kui vastavalt vajadusele oleks võimalik ka nende numbrite väljatrükk.

Vanem naine: Palun tehke üks saade, kus härrad valitsusest valgustaksid, mis see omatulu on ja kuhu see läheb. Miks Riigikogu ei saa kohustada neid seda paberile panema?

Kuhu lähevad mahamüüdud varadest saadud rahad? Miks pensionärid, kes on aidanud riigile neid varasid soetada, ei saa neist rahadest lisa oma pensionile?

Naine: Oleks kena, kui laupäevane pereseriaal "Väike maja preerias" oleks varem kui kell 19. Tänan!

Mees: Tere! Ma helistan Pärnust. Vähem võiks reklaami olla. Rohkem võiks olla selliseid asju, mis paneks noori mõtlema, kuidas Eesti riiki ehitada.

Mees: Teen ettepaneku teha üks saade, kus esineks peaminister ja kus vaatajad saaksid talle ka küsimusi esitada. Televisiooni ei ole juba päris mitu head aastat sellist saadet olnud, kus esineksid president, peaminister ja ministrid ja kus saaks neile küsimusi esitada. Aga selline saade peaks olema. Tänan teid!

Mees: Palun öelge Siim Kallasele, et ta võtaks oma tagataskust kümned miljonid dollarid ja lülitaks need riigi eelarvesse. Siis oleks lahendatud ka õpetajate palga-probleem. Tänan!

Mees: Tere! Nägin just praegu saadet "Sõna sekka", mida tegid Hannes Rumm ja Enno Tammer. Torkas silma saatejuhtide kultuuritus: külalisel ei lasta oma mõtet lõpetada, vaid räägitakse vahele. Saate alguses rääkisid ajakirjanikud tükk aega omavahel, külalisest ei tehtud väljagi. See näitab lugupidamatust külalise vastu. Kõigepealt oleks tulnud külalist tutvustada ja siis öelda oma nimed, kuigi need oleks võinud ka ütlemata jääda, sest need olid lõputiitrites. Tunnustus Siim Kallasele, kes oskas väärikalt käituda ebamugavas olukorras. Meie ajakirjanikud võiksid temalt õppida, kuidas oponenti rahulikult ära kuulata. Aitäh!

Mees: Tere õhtust! Tahan öelda teile oma arvamuse 30. novembri saate "Suures plaanis" kohta. Meil ei ole vaja nämmutamist, tuleb öelda välja nende inimeste nimed ja firma, kes 83-aastase vana-inimese koos oma I grupi invaliidist pojaga n.ö. prügikasti viskasid.

Naine: "Sõna sekka" oli hea saade. Miks ei andnud Siim Kallas toetust pensionäridele? Väga hea oli Enno Tammer. Aitäh!

Naine: Teisipäevases saates "Sõna sekka" olid ülihead ajakirjanikud, paljastades Siim Kallase õige pale. Siim, sa oled ju bluff, tühi kest! Astu ka pensionäride ja noorte perede toetuseks välja, siis oleksid õige mees! Meie sind nagunii ei vali! Lugupidamisega: vaataja!

**TEABETELEKRAAT on ETV
sekretariaadi väljaanne**

Vahendas Lea Arme (4167)

KAASTÖÖD OODATUD!